N°. 49. Donderdag 6 December 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat**.
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Voordrachtsavonden.

Voor de leden van »**Moederland en Koloniën**" hield, zooals hier aangekondigd werd de heer **J. van der Elst**, secretaris van de vereeniging »**Onze Vloot**" zijne bekende lezing over „**Onze Zeemacht**", die veel belangstelling vond.

Vrijdag 7 dezer ten 8 ure houdt eerstgenoemde vereeniging in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's Gravenhage eene algemeene vergadering, die volgens de agenda, gewijd zal zijn aan discussiën naar aanleiding van deze voordracht.

Voor introductie kan men zich wenden tot den secretaris:

J. L. Swart.
Stephensonstraat 23.

***

De voordracht door den heer **J. C van Eerde** oud Controleur BB., in de Afdeeling 's Gravenhage gehouden over Bali en Lombok, is bizonder in den smaak gevallen. Op zeer boeiende wijze besprak hij het land en volk, dat hij door eigen aanschouwing had leeren kennen en liefkrijgen. Bij de diepgevoelde gloedvolle schildering van het eenig mooie **bergmeer op Lombok,** wist hij zijn hoorders mède in vervoering te brengen van het door hem bewonderde natuurschoon. Wij zullen over deze lezing hier niet langer uitwijden, hopende dat vele der Afdeelingen haar zullen mogen genieten.

***

Aan de causerie door **Jhr. G. Graafland** Gep. Lt. Kol. der Inf. N. I. Leger in de Afdeeling Zutfen gehouden, over „Indië en Hollandsche vooroordeelen", en op verzoek van het Afdeelingsbestuur over de **Marechaussée** in Indië, werden door de plaatselijke pers zeer waardeerende woorden gewijd.

De *Nieuwe Zutfensche Courant* van 1 dezer zegt o. a.:

De buitengewone gemakkelijkheid waarmeê overste Graafland spreekt," — alles voor de vuist, zonder ook maar eenige aanteekening — het belangwekkende van hetgeen hij vertelde, en vooral de wijze waarop hij het vertelde sleepte zijn gehoor meê.

Of hij in het begin van den avond vertelde van het leven in Indië, waar zooveel meer gewerkt wordt en men zooveel meer voelt voor Nederland en ons Vorstenhuis, of een raad geeft aan den bezorgden vader omtrent den zoon die naar Indië denkt te vertrekken, een spottenden raad om als zijne opvoeding zoo weinig resultaten oplevert, dat hij hem niet aan eene proef durft te onderwerpen, den jongen maar liever te verzuipen, òf wel spot met de toepassing der Duitsche militaire dressuur op den vluggen Javaan, dat zij hunne beenen moeten wegschoppen, steeds wist hij zijne toehoorders te boeien.

Het was een blik op het militaire leven in Indië, een blik zooals ons maar zelden wordt gegund, dat militaire leven waarin zoo ontzaggelijke opofferingen worden geëischt, zooveel moed betoond waarbij het leven niets mag zijn en de soldaat het een gelukkige kans moet achten als hij ongedeerd het gevecht verlaat, evenzeer, vooral niet minder dan in de Europeesche oorlogen, waar wel de troepenmachten grooter zijn maar overigens de strijd hetzelfde is. 't Was een blik in dat Indisch leger, hier weinig bekend en veel te weinig gewaardeerd, welks hooggaand plichtsgevoel niet gedoogde te wijken voor welke overmacht ook en met minachting deed spreken over iemand als generaal Stössel, die zich overgaf in plaats van te sneuvelen op den toevertrouwden post.

Levendig was de indruk van dat alles dien de spreker bij ons wist op te wekken.

In de *Zutfensche Courant* van 29 November jl. lezen wij:

Dat hij de oprichter is van het korps marechaussee op Atjeh vermeldden wij reeds en dat hij ook over dit korps zou spreken bij zijn causerie over Indië verhoogde de aantrekkelijkheid van de bijeenkomst van Oost en West gisteravond.

Er hadden dan ook vrij velen gebruik gemaakt van de gastvrijheid der Zutphensche afdeeling en met groote belangstelling hebben deze de zeer boeiende voordracht van den spreker aangehoord.

Dat was nu eens prettig over Indië praten. We kregen nu eens niet te hooren hoeveel kwadraat mijlen Indië groot is, hoeveel inwoners het telt, wanneer het ontdekt is enz., zelfs de »gordel van smaragd« bleef ons bespaard. Voor al die geleerdheid verwees spr. ons naar de boeken. Och, volgden meer sprekers, die zoo graag hun onderwerp bij de Grieken en Romeinen aanvangen, dit voorbeeld!

De liefde, althans de achting en de kennis van Indië moesten wat grooter worden, zei spr. In het buitenland worden we gerespecteerd om onze koloniën en hoe weinig weten wij er van, zelfs van de producten. Java thee b.v. — ze is hier niet te krijgen maar in Londen maakt ze dien hoogsten prijs.

Aan wie de schuld? Voor een groot deel zijn de uit Indië terugkomenden zelf de schuld; zij weten niet wat men in Holland van Indië wenscht te weten; als ze hier zijn zijn ze uit hun evenwicht; ze mopperen maar steeds: »bij ons in de Oost gaat het zoo«.

Spr. was 27 jaar in Indië geweest en vertelde nu het een en ander over de vooroordeelen die de Nederlanders tegen dat land koesteren. Het klimaat, de gezondheid, de zedelijkheid enz. Dit laatste punt roerde hij slechts even aan. Maar aan iemand, die zich bezorgd had getoond voor zijn zoon had hij geantwoord: »als uw opvoeding zoo is geweest, dat ge hem niet eens een proef durft laten ondergaan, verzuip 't jong dan maar."

En dan gaf spr. deze wenken aan hen die naar Indië gingen: denk toch niet, dat ge het beter weet dan zij die daar wonen; vraag toch liever om raad. Velen gaan naar Indië met het dwaze idee, dat ze daar de ware beschaving moeten brengen.

En vooral: let op de vormen. Indië is een autocratisch land, de vormen zijn er dus in eere; misschien wel eens te veel. Let ook op uw kleeding; dat zij in 't bizonder der vrouw aanbevolen. Ga er heen om wat te brengen, niet om wat te krijgen. Een gemakkelijk leven leidt men er niet. De Indiërs indolent? Spr. lachte er om; wij noemen de Hollanders indolent. Wat den omgang met de inlanders betreft: tracht altijd mijnheer te blijven. Is dit niet het moeilijkste van onze beschaving? Denk er aan, dat ge bij een bevolking komt, die in beschaving, d. i. in zelfbeheersching en wellevendheid verre de meerdere is van den Europeaan.

De Javaan is op en top een gentleman. Door onkunde is de inlandsche bevolking vaak gekwetst in wat haar 't dierbaarst is. Gelukkig wordt in den laatsten tijd meer aandacht geschonken aan het zieleleven van den Javaan en dat zal ons ten goede komen. Tot dusver rustte een deel van ons gezag op het misbruik maken van de mindere ontwikkeling van den Javaan wat maatschappelijke toestanden betreft. En nu een Gouverneur-Generaal de rationeele maatregel neemt van afschaffing van den »pajong« nu gaat er een storm op onder de ambtenaren!

Spreker zong als 't ware een loflied op den Javaan en vestigde er de aandacht op, dat in ons Indisch leger 30.000 man van de 40.000 geen blanken zijn. En dat niet blanke gedeelte heeft altijd het zware werk gedaan.

Het havenbedrijf in Nederlandsch-Indië.

Het havenbedrijf is in Nederlandsch-Indië ontegenzeggelijk een gouvernementsbedrijf, al moesten wij reeds in ons nummer van den 11en October ll. tot ons leedwezen opmerken, dat het niet opgenomen is in de lijst van het, in uitzicht gestelde nieuwe departement.

Men heeft het in Indië en ook hier nog onlangs bij de begrootings-debatten druk over de gewenschte decentralisatie, maar heeft hierbij natuurlijk niet het oog op zulk eene decentralisatie, waarbij ten slotte de belangen van eene zaak berusten bij drie verschillende diensten, en dat is toch met het havenbedrijf in Nederlandsch-Indië het geval. Openbare werken, marine en financiën betwisten elkander de eer in de toegangspoorten in onze kolonie de lakens uit te deelen, en bij dat al raakt het eigenlijk belang van het bedrijf in de versukkeling.

Hoe dikwijls hoorden wij niet de verzuchting slaken, dat de haven van Priok te klein wordt voor het verkeer — de klacht werd al 'n jaar of vijf geleden in de bataviasche pers geuit, om bij tusschenpoozen, doch altijd te vergeefs, te worden herhaald. Wat 'n voeten heeft 't niet in de aard om Indië aan 'n behoorlijk droogdok te helpen, groot genoeg, opdat niet onze grootere schepen elders moeten gaan, om te worden hersteld, waardoor Singapore wie weet hoeveel reeds aan ons heeft verdiend, waarvoor wij al lang een behoorlijk ingericht droogdok zouden kunnen hebben gehad, terwijl nu eindelijk pas een ontwerp in de maak is.

Wij wezen in ons vorenaangehaald nummer op het succes in Engelsch-Indië met de zoogenaamde Port Trusts behaald en meenen hierop nog eens te moeten terugkomen om dat leerrijk en navolgenswaardig voorbeeld nader uiteen te zetten.

Bij gelegenheid van het bezoek van den prins van Wales aan Engelsch Indië in het laatst van het vorige jaar, had den 17en November de eerste steen-legging door Z. K. H. plaats voor het nieuwe Alexandra-Dock

te Bombay, dat in Juni 1911 voor het verkeer zal moeten zijn opengesteld.

Bij die gelegenheid werd den prins door de Port Trustees van Bombay de geschiedenis van het werken der Port Trust in de twee-en-dertig jaren van haar bestaan door haren voorzitter, den heer Walter Hughes, overhandigd.

De Times of India, van den 18en November 1905, ontleende daaraan eenige gegevens, welke in het kort hierop neerkomen.

Nadat de engelsch-indische regeering het havenbedrijf voor Bombay in 1862 uit handen had gegeven en dit aan eene particuliere maatschappij, de Elphinstone Land & Press Company had toevertrouwd, ging eerst tengevolge van de groote vraag naar indisch katoen, door den noord-amerikaanschen burgeroorlog alles naar wensch. De maatschappij maakte geld als water, doch zorgde niet voor de toekomst, zoodat toen de vraag naar katoen en dientengevolge het verkeer verminderde, de maatschappij in ongelegenheid kwam en zelfs door de regeering met een leening van honderdduizend ponden sterling moest worden bijgestaan.

Men begon toen evenwel te betwijfelen of het wel verstandig was zulk een omvangrijk monopolie als het havenbedrijf voor Bombay aan eene particuliere maatschappij toetevertrouwen, en zooals nu onlangs de Tandjong Pagar Dock Co. voor het bestuur der Straits Settlements werd uitgekocht, had dit reeds in 1869 met de betrokken maatschappij voor Bombay plaats.

Vier jaren lang werd het bedrijf toen door de regeering zelve door middel van een der departementen van algemeen bestuur beheerd, maar in Juni 1873 besloot zij het bedrijf over te dragen aan een zelfstandig openbaar lichaam, de Port Trust voor Bombay.

Van dat oogenblik dagteekent de hooge vlucht door dat bedrijf sedert genomen, in het bijzonder na 1879, toen ten koste van 75 lakhs roepijen of 6 millioen gulden nog de rechten van particuliere kaai-bezitters waren afgekocht. In 1880 werd het groote Prince's Dock geopend, waarbij zich later nog het Victoria-Dock voegde, terwijl na het Alexandra-Dock met zijn drie engelsche mijlen kadelengte en een wateroppervlak van ruim 36 hectaren de haven tot eene der grootste ter wereld zal maken.

Waar hem de kneep zit in dezen voorspoed? De winsten van het bedrijf werden gebruikt voor zijne ontwikkeling en voor een waarborg van de toekomst. Met een schuld van twee millioen ponden sterling belast bij den aanvang, waarbij nog de 6 millioen gulden moeten worden gevoegd in 1879 betaald, zag de Port Trust toch kans om in de 23 jaren sedert het rekeningjaar 1882—1883 de lasten op het scheepsverkeer zoodanig terug te brengen, dat dit hierdoor in dat tijdsverloop met een bedrag van omstreeks 18 millioen gulden werd verlicht, terwijl behoorlijk zorg gedragen werd voor een reserve-fonds uit de inkomsten van het bedrijf, een amortisatie-fonds voor de uitstaande schulden en belangrijke afschrijvingen op het bezit.

Aan zulke verlichte en wijze politiek dankt Bombay, danken ook Calcutta en Karrachee hare opkomst, die zeker het land meer voordeel brengt, dan wanneer een centrale regeering uit het havenbedrijf tracht te knijpen wat er uit te persen valt. Waar dit voorbeeld nu ook te Singapore zal worden gevolgd, Penang ook al om een Port Trust vraagt, meenen wij, dat het ten zeerste overweging verdient of deze maatregel ook niet ten aanzien van onze Nederlandsch-Indische havens ware te nemen.

In tegenstelling b.v. met Singapore waar een Port Trust hare werkzaamheden zal moeten aanvangen met een onereuzen schuldenlast wegens de aan de Tandjong Pagar Dock Co. toegekende onteigeningssom, zoude men voor onze groote havens in Nederlandsch-Indië in dit opzicht van wal kunnen steken met een, naar billijke schatting te berekenen waarde van het bezit, waarmede de kapitaal-rekening zou moeten worden belast, waardoor het gouvernement wellicht beter zou worden gebaat dan thans.

Zaakkundig, deskundig beheer van het havenbedrijf, dat rekening houdt met de eischen van het verkeer, zal hoogstwaarschijnlijk beter in staat zijn dit winstgevend te maken, zoodat daaruit de kapitaalrente kan worden bestreden, dan een uitteraard, door fiscale en financieele overwegingen inzonderheid geleid beheer, uitgaande van het centraal gezag.

Zaakkundigen, deskundigen! Van waar ze te halen? Van waar kreeg Bombay, kregen Calcutta en Karrachee ze? Men sture zoo noodig onze menschen, die daartoe in aanmerking komen, daar in de leer, wanneer men ze daar ten minste ontvangen wil, en dat gelooven wij wel dat het geval is.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Avondpost over de buitengewone bevordering van luitenant Christoffel. — Een entrefilet uit Het Volk. — De Standaard over het Congoconflict, en over »De Koloniale Excessen«.

Over de buitengewone promotie van luitenant Christoffel tot kapitein is in en buiten de Kamer reeds heel wat gesproken en geschreven. Men zou er een Christoffel litteratuur van kunnen maken. Onder de vele stukken trof ons echter een van B. in de Avondpost dat om zijn bezadigd inzicht in deze delicate quaestie aangenaam aandoet. B. hemelt Christoffel niet op als een „held", bekijkt de zaak nuchter en kalm.

„Naar aanleiding van het artikel van den heer Van Dijk in de Avondpost van 22 Nov. over de voorgenomen buitengewone bevordering van den luitenant Christoffel wenschte ik, zegt B., de aandacht te vestigen op een factor, welken men, naar ik meen, tot nu toe over het hoofd zag, zoowel onder de voor- als tegenstanders.

Dat is nl. de leeftijd van den heer C. Volgens de Ranglijst van Noorduyn is hij 40 of 41 jaar (geb. in 1865). Wanneer hij dus thans kapitein wordt, zal hij nog een heel eind achter zijn bij de menschen van zijn leeftijd; want al is de promotie der infanterie-officieren verre van schitterend, de jongste kapiteins zijn niettemin van 36 à 37 jaar. Alzoo een verschil van 8 à 4 jaar.

Wanneer men den heer C., zooals blijkbaar velen wenschen, beloont met Willemsorde 3de klas, eeresabel, enz. enz., maar verder gewoon de anciënniteitspromotie laat volgen, zal hij eerst tegen zijn 51e jaar kapitein worden en hoogstwaarschijnlijk dus nooit den hoofdofficiersrang bereiken.

En nu vrage men zich af in gemoede, of dat niet jammer zijn zou en voor den man èn — vooral — voor den dienst. Van zoo iemand, wiens bijzondere verdiensten door allen erkend worden, kan meer partij worden getrokken, en het belang van den Staat eischt zeker niet dat men zoo iemand laat verzuren in den luitenants-rang.

Ook kan het wenschelijk zijn hem bijv. eens de leiding op te dragen van een onderneming van grooteren omvang, en waaraan dus detachementen onder verscheidene officieren deelnemen. Zijn geringe anciënniteit zou dan een bezwaar kunnen opleveren.

Wat nu 't voorbijgaan van anderen, waaronder ook vele zeer geschikten, betreft, komt het mij voor, dat eene passeering op deze wijze (door iemand in jaren zooveel ouder) en met zooveel lotgenooten, veel minder onaangenaam is dan als men bijv. met z'n dertigen door een tijdgenoot of een jongere wordt over 't hoofd gesprongen. En dat de heer C. geen wetenschappelijke opleiding tot officier genoten heeft aan een onzer voorbereidings-inrichtingen, zal toch wel geen bezwaar zijn, waar hij getoond heeft de bekwaamheden, en vooral het karakter, te bezitten, die den echten veld-officier maken.

Alles goed beschouwd, wil 't mij dan ook voorkomen, dat 't gemopper niet zoozeer geldt den persoon, wien deze buitengewone bevordering toegedacht is, dan wel het stelsel van talrijke promoties bij keuze, onder den tegenwoordigen Gouv.-Generaal toegepast, en dat men vreest dat na Christoffel nog anderen er van zullen profiteeren. Men wil dus vooral verhinderen, dat er een precedent gemaakt wordt.

M. i. is die vrees thans niet meer gegrond te achten, na al wat over deze zaak te berde gebracht is, vooral ook in de Tweede Kamer. Zelfs een autocraat als de G.-G. zal 't niet licht wagen hierin een precedent te zoeken. En als dit zoo is, en de afwijking van de wettelijke bepalingen een unicum blijft, zal men moeten toegeven dat in dit geval de G.-G. goed gehandeld heeft en dat het een geluk is — in dit geval — in hem een man te hebben, die niet schroomt geschreven regels op zij te zetten, als hij oordeelt dat 's lands belang dit verdert.

En ik herhaal het: 's lands belang verdert wel degelijk dat men een man als Christoffel niet laat verzuren in den luitenantsrang."

Hierop antwoordt de heer Van Dijk:

„Waar in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de koloniale begrooting, de voorgenomen buitengewone bevordering van den luitenant Christoffel opnieuw ter sprake is gebracht, daar zal het velen met mij verwonderd hebben, dat het resultaat zoo mager was. Slechts de militaire leden der Kamer hebben hunne stem verheven en de Minister hield een betoog, dat inderdaad kon zijn een pleitrede voor buitengewone bevordering . . . binnen de grenzen van de „Regeling", maar dat geheel onvoldoende was om aan te toonen dat de Regeling zelve mag worden aangetast. En daar gaat het ten slotte alleen om. De groote verdiensten van den luitenant Christoffel zijn zoodanig op den voorgrond gezet, dat het rechtsstandpunt geheel op den achtergrond geraakte; te oordeelen naar de daardoor in de Kamer veroorzaakte stemming, — heeft het meerendeel der Kamerleden niet ingezien, dat door de overheid de rechtsregel is losgelaten, en dat ter wille van eene belooning. De controleerende bevoegdheid van de Volksvertegenwoordiging heeft haar doel gemist, althans tot nu toe. De Minister heeft gemeend de geest van het Indische officierskorps te vertolken en daarmede bij voorbaat te kennen gegeven, dat de Indische officieren, die in de buitengewone bevordering van luitenant Christoffel rechtskrenking zien (niet formeel, maar materieel), gedreven worden door afgunst op een dapper, bemind kameraad. Het is den Indischen officieren inderdaad niet gemakkelijk gemaakt zich nu uit te spreken. Toch kunnen zij dat zonder schroom doen, want alleen dan zou van afgunst sprake kunnen zijn, wanneer zij, erkennende de superioriteit van hun kameraad, zouden opkomen tegen eene buitengewone bevordering binnen de grenzen der Regeling. Nu echter geldt het voor hun verdediging van den rechtsregel, die hunne positie omschrijft, welke regel toch reeds zoozeer aan stabiliteit te wenschen overlaat.

Het komt mij voor dat de heer B. in het bovenstaande artikel eveneens met het rechtsstandpunt onvoldoende rekening heeft gehouden en bovendien de utiliteitsredenen voor eene buitengewone bevordering van den luitenant Christoffel veel te hoog aanslaat. Allereerst nog dit: de heer B. heeft blijkbaar over het hoofd gezien dat de buitengewone onderscheiding van de Militaire Willemsorde 3e kl., zóó zeldzaam toegekend, reeds aan Christoffel werd geschonken: bekend is het hem natuurlijk, hoe de dappere strijder op het veld van eer werd benoemd tot officier in den rang van tweede-luitenant en hoe hij daarna weer bij keuze werd bevorderd tot eerste-luitenant. Moet het daarmede uit zijn, d. w. z. moet hij nu verder „verzuren" in den luitenantsrang? B. wenscht het niet, gelet ook op den leeftijd van 40 of 41 jaar. Maar dat behoeft immers volstrekt niet! Binnen de grenzen der Regeling is buitengewone bevordering tot kapitein toegelaten na een diensttijd van minstens vijf jaren in Indië; over omstreeks drie jaren dus is voor Christoffel aan dien eisch voldaan en dan blijft de rechtsregel ongeschonden. En daarna? Ik zou bijna zeggen: bevordering à discrétion.

Maar kan niet 's lands belang bevordering reeds nu eischen? Welk belang is hooger dan handhaving van den rechtsregel? — zou ik willen vragen; nog daargelaten dat de Regeling slechts buitengewone bevordering als belooning toelaat. Bovendien, zou 's lands belang niet meer gebaat zijn door nu aan den luitenant Christoffel eene voldoende voorbereiding voor den kapiteinsrang en hoogere rangen te gunnen (en daarvoor zijn de straks genoemde vijf jaren toch zeker niet te lang), opdat de grondslagen voor de hoogere bevelvoering kunnen worden gelegd, ook omdat wetenschappelijke opleiding werd gemist?

Ten slotte: B. is niet bang, dat in deze buitengewone bevordering een precedent zal worden gezocht; het precedent is er dan toch en welke waarborg bestaat tegen herhaling? Het gaat blijkbaar gemakkelijk genoeg, zoolang regeling van de positie door de wet ontbreekt. Als in eene handeling uit rechtsoverwegingen geen precedent mag worden gezocht, dan is die handeling op grond van dezelfde overwegingen te veroordeelen.""

Een entrefilet uit Het Volk:

„In de laatste Atjeh-correspondentie van de Nieuwe Crt. wordt nog gesproken over de nieuwe bedrijfsbelasting, die inmiddels in weerwil van de krachtige pogingen van v. Kol door de Kamer is goedgekeurd. De schrijver verzekert „niet zonder schrik" te hebben kennis genomen van die belastingplannen, wijl in Atjeh „de uiterste voorzichtigheid geboden" is, en hij vraagt: „Welk denkbeeld vormt men zich te Batavia en in den Haag toch van het tegenwoordige Atjeh?" Hij beschouwt de belasting zelf als een premie ter aanmoediging van het verzet, want het spreekt van zelf, dat zij slechts geheven kan worden in streken die reeds eenigszins rustig en niet in volslagen oorlogstoestand zijn. Daarenboven is de economische toestand van Atjeh juist op dit oogenblik door de mislukking van den rijstoogst bizonder slecht.

Ziedaar een volledige bevestiging van v. Kol's waarschuwingen, meent het Volk, die de Kamer in den wind geslagen heeft.

Dezelfde correspondent geeft de oorlogscijfers over de laatste maanden. In September zijn weer gedood niet minder dan 131 Atjehers, gewond 6, gevangen 14, in October (nog onvolledige opgave) 44 gedood, 5 gewond, 3 gevangen.

Wanneer zal in Nederland eindelijk eens de walging over dien immer durenden bloedstroom de overhand nemen? zoo vraagt het sociaal-democratische orgaan.

Het alziend oog van den Standaard-redacteur waart dikwijls, vooral na de laatste wereldreis van Dr. Kuyper, rond in de richting van den internationalen horizon: Speurt hij gevaar voor ons land; ziet hij een donker stipje, dadelijk is de pen op het papier en in de Standaard weerklinkt zijn waarschuwende stem. Nu weer over het Congo-conflict:

„De actie in Engeland, schrijft het blad, tegen het Congo-bestuur op touw gezet, is thans uit haar eerste in haar tweede phase overgegaan.

Naar het schijnt, is deze actie uitgegaan van op winst beluste[n] in Manchester en Liverpool, en vond ze steun bij de Aboriginal Societies, die van ouds voor de negers opkomen. Het zijn dezelfde Societies, die vóór 1899 tegen de Boeren ageerden, en hen, geheel ten onrechte, van allerlei wreedheid jegens de Kaffers beschuldigden.

Dit is een oud liedeke.

Men weet, hoe hardhandig de Engelschen soms

zelf met inlanders omspringen. De executie in Egypte ligt nog versch in het geheugen, evenals de gruwelijke wijze waarop in Natal onder de gevangen Zulu's is huisgehouden. Maar op wat door andere Staatshoofden gedaan wordt, ziet men valk-scherp toe. De publieke opinie wordt warm gemaakt, en het eind is schier altoos dat er een winstje voor Engeland's handel uit komt.

Doch nu heeft ook het Engelsche Kabinet zich dieper dan tot dusver in deze zaak gestoken en de Minister van Buitenlandsche Zaken heeft Koning Leopold gedreigd.

Als het kwaad niet betert, zal Engeland een beroep op de Staten van het Congres doen, en zoo pogen Leopold te dwingen.

Lukken zal dit wel niet, maar het teekent toch den toestand.

Ook over ons koloniaal beheer wordt keer op keer in Engeland wraak geroepen.

Wij staan in het oog van het Engelsche publiek aan allerlei barbaarschheid schuldig.

En dit lasterpraatje loopt op en op, tot men ook bij ons de maat vol acht.

Daarom is het ook voor Nederland van belang, op den loop der Congo-quaestie het oog te houden.

Alle continentale koloniale mogendheden hebben hier één belang.

Het best zal voorshands zijn, dat de Souverein van den Congostaat, zoo spoedig 't kan verdwijnen doe, wat tot rechtmatige grieven aanleiding kan geven.

Des te vaster staat men."

Ook over een ander koloniaal onderwerp bevat de Standaard een interessant artikel. Blijkbaar óók afkomstig van de bekende hand. Het voert tot opschrift „Koloniale Excessen" en al zal niet iedereen grif alles willen onderschrijven, veel er in verdient ongetwijfeld de aandacht. In onze dagen van „wereldvrede" is een kleine dosis nuchter verstand bij het behandelen van een zaak als de onderwerpelijke lang niet te versmaden.

„De heeren van Kol en de Stuers hebben, zoo schrijft de Standaard, door pathos vervoerd, in hun philippica tegen de slachting op Bali aangericht, overdreven, en, gelijk steeds, door die overdrijving de zaak waarvoor ze opkwamen geschaad.

Een puur ideologisch betoog, dat de realiteit huppelen laat, mist in een parlement de uitwerking, die het allicht in een amerikaansche Ladies-club hebben zou.

En ook op de Regeering kon het daarom niet anders dan met bijna koele indifferentie reageeren, omdat ieder voelt, dat èn de heer Van Kol èn de heer de Stuers, zaten zij aan de ministertafel, de verantwoordelijkheid voor wat geschied is, niet anders dan elk minister in zulk geval, met het wel bloedig, en daarom stuitend, maar toch niet te mijden argument van militaire noodzakelijkheid zouden dekken.

Niet alleen alle Kabinetten hier te lande, maar evenzoo de koloniale directies in andere landen, hebben, staande voor zulk een koloniaal exces, steeds op ditzelfde harde noodzakelijkheids-argument gepleit.

Alles werkt hiertoe saâm.

Op het oogenblik dat men ter verantwoording wordt opgeroepen, is men nog niet in het bezit der noodige gegevens tot het vormen van een geheel onafhankelijk oordeel vereischt.

Men vindt tusschen zich en het van wreedheid beschuldigde leger den Gouverneur-Generaal staan, die, vlak bij het geval, juister oordeelen kan.

Men aarzelt het leger tegenover den inlander ongelijk te geven, wetende hoe ongelijk de machtsverhouding is, en hoe bedenkelijk het kon worden, als men het prestige van ons leger brak.

En ook, men spreekt steeds voor het oor van het buitenland, en weet vooruit, hoe elk erkennen van ongelijk aanstonds tot nieuwe ophitsing tegen ons koloniaal beleid verlokken zal. Bij zachter, minder overdreven aanval zou men nog tot eenige concessie kunnen komen. Staande voor zoo niets sparende, overdreven aanklacht voelt een Regeering de noodzakelijkheid van forsch verweer.

Toch zou het niet goed zijn, indien men de zaak hiermee als afgedaan ging beschouwen, en in Indië den indruk vestigde, alsof men in het Moederland op zulk krijgsbedrijf, als wàt kranig, ter eere van onze Indische armee, zich beroemde.

Een koloniale armee is van ongewone samenstelling. De geworven Europeesche manschap is een mengelmoes uit onderscheiden landen, en wat er uit ons land heengaat, zijn zelden incarnatiën van een hoogzedelijk ideaal. Onder betere kringen gezocht is de Indische dienst niet. Onder de wervers zijn nog ronselaars. En het leven in Indië heeft voor de aldus aangeworvenen niet dan zeer zelden zedelijk-opvoedende kracht.

Onder de officieren zijn ongetwijfeld dappere mannen, wien 't om een militair leven in actie, in plaats van in de kazerne te doen is; maar er zijn er toch ook niet weinigen, die zich voor Indië lieten opleiden uit gemis aan middelen voor den dienst hier te lande, of die zich lieten detacheeren in de hoop op sneller avancement en betere financieele toekomst.

Dit aldus samengestelde leger staat met een goede 30 duizend man onder meer dan 30 millioen inlanders, en die inlanders, als ze kwaad willen, krijgen uit Singapore, en zelfs uit Australië, moderne geweren, soms zelfs geschut. En terwijl eenerzijds hun wapening heel anders dan vroeger is, laten ze de oude tratiën voortleven, en ontleenen aan die gewijde, nationale traditiën een ongemeene doodsverachting en bijna spelende verwoedheid in het gevecht.

Bij weinig individueele ontwikkeling een mysterieuse kracht, die zich alleen uit de psychologie de la foule verklaart, maar die de macht van een tot eenheid schier versmolten veelheid op geduchte wijze doet uitkomen.

Is het dan niet begrijpelijk dat de militaire geest van zulk een leger, staande tegenover zulk een inlandschen vijand, neigen moet tot niets ontziende hardheid; en maakt niet dit 't juist noodzakelijk, dat er uit Nederland èn uit de publieke opinie èn van Regeeringswege steeds een zedelijke invloed uitga, om deze militaire bravoure in toom te houden.

Men leide hieruit niet af, dat we cordaat doortasten afkeuren. Integendeel, het zachte geneesheeren en etterende wonden is ook in de koloniale politiek spreekwoordelijk. Als Generaal Van Heutsz terstond in 1874 in Atjeh ware opgetreden, zou er bloediger gestreden zijn, maar het aantal teloor gegane menschenlevens zou niet op de helft te becijferen zijn van nu. Waar het om de physieke overmacht gaat, spaart het best en het meest, wie opeens het verzet breekt, zóó breekt, dat 't niet weer opkomt.

Ook weten we wel, dat achter dezen machtstrijd de heel andere vragen liggen: wat ons het recht geeft, om dus in Indië op te treden; waaraan we het recht ontleenen, om ons in het bewind van de kleine, nog heel of half vrije staatjes te mengen; maar dit alles gaat den officier niet aan. Hij wordt gezonden, en hij moet 't werk doen. En hij moet zorgen, dat zijn manschappen niet met bebloede koppen thuis komen.

Maar dit alles neemt niet weg, dat gedurig klachte uit Indië komt, dat de militaire zin en geest in Indië wel wat heel hardhandig is. Ernstige mannen, die den toestand door en door kennen, zijn van oordeel, dat die hardhandigheid een tweede natuur is geworden, en dientengevolge ook buiten noodzakelijkheid meer dan eens is aangewend. We maken hiervan geen exceptioneel verwijt tegen óns leger, want nooit brak er oorlog uit, of in de woede van den strijd kwam altoos een geest van wreedheid boven. Niet alleen in Mandschurie bleek dit nog onlangs, maar zelfs in den krijg tusschen Duitschland en Frankrijk werd over het bedrijf van een Beiersch armeecorps bij Bazeilles bitter geklaagd. En wat men nu weer hoort van de ras-guerilla tusschen Grieken en Bulgaren in Macedonië, stemt vooral niet zachter. Nog onlangs werd een schrijven van het hoofd eener Grieksche bende gepubliceerd, waarin de bewoners van een dorp als broeders vermaand werden zich onder het Grieksche Patriarchaat te rangschikken, want anders zou men tot zijn leedwezen tot een uitmoorden van het dorp moeten overgaan. En dit was in Europa, en buiten verklaarden oorlog.

Maar juist dit bijna onvermijdelijke van het opleven van een bitteren, brutaal-overmoedigen geest, eischt controle en critiek. Niet in den vorm waarin de heeren Van Kol en de Stuers die gaven. Dat toch heeft geen ander effect, dan dat men in Indië er om lacht, en denkt, als de heeren Van Kol en de Stuers eens zelf in zulk een geval voor de patrijs hadden gestaan, zouden ze wel anders oordeelen.

Maar wat wel invloed ten goede kan hebben, is de wetenschap onder de lagere officieren, dat de hoofdofficieren scherp toezien, en onnoodige wreedheid zonder voorbehoud afkeuren, en dat de officieren of manschappen die er zich aan schuldig maken, hard boete doen. Op dien geest onder de hoofdofficieren nu heeft de bevelvoerende generaal zijn invloed te oefenen. En op hem moet weer inwerken de verstandige zin van den Gouverneur-Generaal en van het bewind op het Plein.

In die richting nu is veel te doen, meer te doen dan dusver, en de Staten-Generaal kan hierop ten goede inwerken, niet door humanitair kabaal, dat het abstracte ideaal, zonder rekening met de harde realiteit, als maatstaf aanlegt, maar door een stelselmatig, welberedeneerd aandringen op onderzoek en op voortdurende controle, en op goede instructie aan de hoofdofficieren.

We zeggen dit niet, om af te keuren wat nu op Bali is geschied, nadat eenmaal de expeditie in vollen gang was. Geplaatst tegenover de vierhonderd ten dood gewijden, kon men allicht niet anders handelen, dan men gehandeld heeft, al is en blijft het bitter spijtig, dat bij den Balinees in dien strijd al het ideale was, en bij ons niets dan de mechanisch-technische overmacht van het wapen.

Maar de militaire geest in het leger is wel voor verbetering vatbaar. En waar we er steeds op aandringen, dat ons Gouvernement zich in Indië als het bewind van een Christelijk-Europeesche macht zal openbaren, mogen we er niet van aflaten, om er, ook voor wat het leger aangaat, op aan te dringen, dat de Aziaat ons ons Europeesch, de Hindoe of Mohamedaan ons ons Christelijk karakter, en de eischen die dit stelt, niet uit het oog doe verliezen."

Oost-Indische Berichten.

Een geheimzinnige armbandgeschiedenis. Men schreef uit Buitenzorg den 31en October aan de Java Bode:

De inlanders dragen hier sedert eenige dagen armbanden, vervaardigd van de bast van den tangkilboom, welks vruchten algemeen bekend zijn onder den naam van meliendjo. Van verschillende zijden wees men mij op dit eigenaardige verschijnsel. Bedienden bij Europeanen, wien men vroeg waarom ze zoo'n armband dragen, beweerden, dat dit op last van den loerah geschiedde; anderen weer vertelden, dat een beroemde doekoen had geprofeteerd, dat eene hevige epidemie zou uitbreken, en ieder, die een armband van tangkil droeg, zou blijven leven; weer andere verhalen liepen, dat de Gedeh offers zocht en slechts zij, die de armbanden van tangkil dragen, gevrijwaard bleven om als offer te verdwijnen in den krater van den vulkaan.

Ook van verscheidene ondernemingen in het Buitenzorgsche kreeg ik de meest uiteenloopende verhalen over deze armband-kwestie. Een feit is het, dat elke inlander eenige gobangs offert om zoo'n tangkil-armband machtig te worden.

Ik heb eens geïnformeerd hoe dit praatje ontstaan is en vernam het volgende:

De vorst van het rijk Padjaran, waarvan eens de kraton op Batoe Toelis stond, en van welk paleis men nog sporen van wallen vindt op Bantar Peteh, leeft nog ergens op den Gedeh. Doet dit verhaal niet denken aan de sage van Barbarossa? Op gezette tijden geeft hij groote feesten. Uit den berg verschijnt dan de hofstoet, vóórop de oude vorst van het rijk van Padjaran, gevolgd door alle hofgrooten, danseressen en dwergen. De stoet houdt een ommegang om den vulkaan. Groote feesten volgen, op de gamelan wordt gespeeld en de tandaksters van den vorst roepen op tot den dans.

Voor die feesten zijn menschenoffers noodig, geen tientallen, doch honderdtallen. De trawanten van den vorst dalen af van het gebergte en zoeken links en rechts in de vlakte, voornamelijk kinderen, en, zoo zij die niet genoeg kunnen machtig worden, vrouwen en mannen.

Slechts degenen, die een armband van de bast van den tangkilboom dragen, laten zij met rust.

Is het dus niet natuurlijk dat elke inlander zorgt in het bezit te zijn van den onheilwerenden band?

Het verhaal staat waarschijnlijk in verband met het verdwijnen van verscheidene mannen en vrouwen in het Buitenzorgsche. De mannen zijn zeker als koelies uitgevoerd naar Deli of naar de Straits, en de vrouwen, meest jonge meisjes, zullen wel opgeborgen zijn in de bordeelen van Singapore.

Ik was eenigen tijd geleden in de gelegenheid, een brief te lezen van zoo'n geschaakte vrouw, uit Singapore verzonden.

Sedert de z.g. soerats ketrangan zijn afgeschaft, afgegeven door de desahoofden en de districtshoofden, is de uitvoer van koelies zeer gemakkelijk geworden en komen daardoor allerlei schandelijke practijken voor, en ik geloof niet mis te tasten, wanneer ik aanneem dat aan deze afschaffing de beruchte kinderdiefstallen in den Oosthoek niet vreemd zijn.

Is het wonder dat door dat herhaalde verdwijnen van mannen en vrouwen, zelfs onder den rook van het paleis van den gouverneur-generaal, fantastische praatjes de ronde doen en de eenvoudige inlander meent, door het dragen van een armband van tangkilbast, gevrijwaard te zijn voor ongelukken?

Ik raad het bestuur aan, eens een onderzoek te doen naar deze geheimzinnige armband-geschiedenis.

Wie er wel bij vaart. De Intercommunale Teletoonmaatschappij heeft Zaterdag — dank zij de onbenullige telegraaf — tengevolge van den handel in aandeelen Redjong Lebong goede zaken gemaakt. Dien dag is aan fonogrammen ruim *f* 1100.— ontvangen!

Dat is een record! zegt het Bat. Nbld. Wie zal echter al dat gesein ten slotte moeten betalen? mag men zich afvragen.

Overleden. Heden nacht is hier ter plaatse plotseling overleden de heer De Bruyn, deelgenoot van de commanditaire Crediet- en Handelsvereeniging De Bruyn & Co. Gister avond gevoelde hij zich nog wel.

(Soer. Hdbld.)

Irrigatie in het Semarangsche. De resident, de assistent-resident, de regent en de ingenieur Bertel van Semarang, zouden zich, volgens de Loc. heden naar de afdeeling Goeboeg begeven om de resultaten in oogenschouw te nemen van eenige cardinale verbeteringen in den laatsten tijd in die afdeeling aangebracht. Onder leiding van den controleur Walbeehm zijn in Goeboeg 600 bouws grond ingepolderd, zoodat deze thans regelmatig kunnen worden beplant, 't geen vroeger niet 't geval was.

Ofschoon ook Goeboeg veel te lijden heeft gehad van den natten Oostmoesson en er een groot deel van de polowidjo is mislukt, staat de afdeeling er niet slechter voor dan verleden jaar en wel doordat ditmaal 30000 bouws in stede van 12000 bouws met polowidjo werden beplant. Door deze voorzorg is men thans in staat het hoofd te bieden aan de gevolgen van het ongunstige weer der laatste maanden.

De dwangarbeiders bij de Bali-expeditie. Wie de officieele rapporten over de Bali-expeditie aandachtig heeft gevolgd, zal wellicht getroffen zijn door de vermelding der talrijke deserties, waaraan de dwangarbeiders zich hebben schuldig gemaakt. Zoo wordt het vermoeden uitgesproken, dat Chineezen de vrijheidlievenden een handje helpen.

Wat er met deze lieden gedaan is, komen wij niet te weten, zegt het Soer. Handelsbl. naar aanleiding hiervan. De Engelschen zouden hun met behulp van een paar scherpe patronen den lust tot verdere escapades benemen, maar ten onzent schijnt men die dingen gemoedelijker aan te vatten. De meeningen, over deze manier van doen, zullen nogal uiteenloopen. Als men bedenkt, dat een gedroste boef, vooral als hij in de atjehsche bergen het wisselend oorlogsspel heeft meegemaakt, onder de Baliërs heel wat kwaad zal kunnen wrochten, dan helt men over tot de opinie, dat een dracht stokslagen voor teruggebrachte vluchtelingen uit het dwangarbeidskwartier, een onvoldoende straf is. 't Is waar, de menschen in het bruine pakje mogen eigenlijk niet op het oorlogspad worden meegenomen, maar zij loopén nu eenmaal op Bali's bodem rond en hieruit komt de noodzakelijkheid voort om te beletten, dat zij met hun kwade neigingen een goedig volk als de Baliërs infecteeren.

Het Persbureau wordt opgeheven. De regeering heeft, gebruik makend van het haar voorbehouden recht, de overeenkomst met de dagbladen tegen 30 April van het volgend jaar opgezegd. Op welken grond wordt echter niet medegedeeld.

„Geen verbetering dus," schrijft het Bat. Nbl., „maar afschaffing. Het is radicaal en het gemakkelijkst."

Het spijt ons... voor de regeering. Het is nooit prettig een stap achterwaarts te zien doen. Te meer niet, waar men er nog zooveel voorwaarts heeft te maken.

Het makelaarsgilde te Batavia wordt weer met vijf leden vermeerderd en bovendien komen er nog twee commissionairs in effecten bij.

Hoe meer zielen, hoe meer vreugd!

Singapore telde op het tijdstip toen de dollar gefixed werd, 80 makelaars, die alle goed hun brood hadden, waarom zou Batavia dit illustre voorbeeld niet volgen? De effectenkoersen zijn hier nog lang niet gefixed, zegt de Javabode.

Een japansche chemiker. Dezer dagen namen wij uit de N. Soer. Crt. een berichtje over, luidend dat op een suikerfabriek op Java een japansche chemiker in dienst is gesteld, de éérste.

't Zou ons niet verwonderen wanneer de hier bedoelde fabriek toebehoorde aan een Chinees, die zijn suiker naar Japan en China uitvoert, merkt Mataram naar aanleiding hiervan op. Als reclame zou hij dan in de aldaar verschijnende dagbladen bekend kunnen maken, dat de suiker gefabriceerd is door een Japanner; een reclame, die wel zal inslaan, evenals die, waarvan een Chinees in de binnenlanden zich indertijd bediend heeft om zijn grooten voorraad japansche lucifers aan den man te brengen.

Een ieder, die zijn winkeltje bezocht, kreeg van hem te hooren, dat het vuur van de japansche lucifer veel warmer was dan dat van de zweedsche; dat hem zulks uit herhaaldelijk genomen proeven was gebleken; dat een ieder, die zich daarvan overtuigen wilde, zelf de proeven kon nemen, dat de Japanners hun overwinningen op de Russen uitsluitend te danken hebben gehad aan hun warmere vuur, en zoo meer.

De man werd geloofd en hij maakte met zijn lucifers goede zaken.....

Vergissen wij ons niet, dan heeft de bekende majoor Oei Tiong Ham zich verleden jaar als Japanner doen naturaliseeren, alleen om met Europeanen gelijk gesteld te worden.

De aanstelling van een japansche chemiker op een van zijn vier suikerfabrieken, gesteld dat dit zoo is, zou daardoor een andere beteekenis kunnen hebben dan die van een gewone reclame.

Een gedenkteeken voor Majang Koro. Het plan, om voor den kortelings overleden kolonel-titulair Raden Ario Majang Koro een gedenkteeken op te richten, vindt, naar een correspondent van de Locomotief uit Bangkalan meldt, alom goedkeuring, ook bij de officieren van het leger, die gaarne zullen bijdragen voor het monument, evenals zelfs de minste soldaat van de barisans van zijn schrale soldij iets wil afzonderen voor dit doel.

Het lijdt geen twijfel of de bijdrage voor een Majang Koro waardig gedenkteeken, zullen voldoende toestroomen, maar nu zijn er onder zijn talrijke vereerders eenige, die gaarne zouden zien, dat het monument bijv. in de artillerie constructiewinkel te Soerabaja geacheveerd werd in den vorm ongeveer van het daar ergens staande ijzeren gedenkteeken voor de op Bali gesneuvelde of aan bekomen wonden overle-

---

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XVI.

„Zooals het valt. Maar het moet een knappe Europeaan zijn. Anders liever geen."

Maleen dacht:

„Je moet dan maar aan een man geholpen worden. Hoe eer, hoe beter."

Toen zij kort daarop in de missie afscheid nam, verzocht de Italiaan, haar te mogen begeleiden.

Het was haar aangenaam.

Zoodra zij buiten gehoor waren, sprak zij:

„Ik maak mij ernstig bezorgd over juffrouw Beta. Zij is knap, heel knap, en vol temperament. En de vader, een onpraktische geleerde, die alleen open oogen voor de geesteswereld heeft. Wat moet er zoo van het lieftallig meisje worden?"

„Zij is inderdaad lieftallig," zeide Despini.

Juist daarom mag zij niet langer blootgesteld blijven aan de verzoekingen van een onbewaakt verkeer met jonge mannen. Als zij niet spoedig in gelegenheid komt, een goed huwelijk te doen, dan moet zij naar een pensionaat gezonden worden.

„Pauvre enfant!" riep Despini.

Aan de deur van haar huis stond Krome haar op te wachten.

„Ik ben met de boot gekomen, om u tot een klein zeiltochtje over te halen," zeide hij.

Zij zag hem aan, en het kwam haar voor, dat hij bleek was. Zijn voorhoofd vertoonde tusschen de wenkbrauwen een loodrechten rimpel.

„Ik zal gaarne nog wat varen," antwoordde zij.

De boot lag achter het huis.

Zij stapten in, richtte het zeil en het kleine vaartuig schoot als een pijl voort, zoodat het water om de kiel opschuimde, als champagne.

„Hoe kwam eigenlijk die Italiaan er toe, met u mee te loopen? vraagde Krome plotseling op geergenden toon.

Zij had hem kunnen antwoorden: Wat gaat dat u aan? Maar zij voelde te sterk voor hem. Hij werd door ijverzucht gekwelt, als hij haar met een ander zag.

Daarom antwoordde zij zacht:

„Vroeger deed het u toch genoegen, dat ik niet alleen met de Duitschers, maar met de geheele Europeesche wereld hier op zoo goeden voet stond. Wat is er dan veranderd?"

Nauwelijks was de vraag haar ontglipt, of zij had ze gaarne teruggenomen.

Haar omgang met Krome was thans een voortdurend, voorzichtig laveeren tusschen klippen. Er heerschte een atmospheer van de uiterste spanning en teruggehouden opgewondenheid.

Beiden voelden de dreigende electriciteit en zochten en ontvluchtten elkander in den blinden drang van den hartstocht.

Sedert die scéne om Marie Beta en de daarop gevolgde verzoening, had Maleen niet meer getracht, hem op een afstand te houden.

Hij gaf het gevreesde antwoord echter niet, hij zeide:

„U staat veel te hoog, om u zoo goedkoop te mogen laten gaan. Het moet een heel bijzondere onderscheiding zijn, dat iemand zich als uw geleider mag vertoonen."

Zij keek weer op haar handen.

„Dan zou men aanleiding hebben, elkander te vertellen, dat een zekere doctor Ralf Krome bestendig onderscheiden wordt."

„Met mij is het iets anders."

„Waarom?"

„Heel eenvoudig, omdat ik Ralf Krome ben."

Zij lachte.

„Wij bij de gratie Gods."

„Ja, wij bij de gratie Gods," herhaalde hij trots.

Zij zag hem aan. In de manier waarop hij haar berispte, had hij iets zeldzaam kinderlijks over zich, dat haar roerde. Er lag dan een hulpeloosheid over zijn geheele wezen, die wonderlijk genoeg contrasteerde met zijn gewone wijze van optreden.

Maar zij had hem zelfs om zijn zwakheden lief.

Hij wilde tegenover haar nooit den verstandige spelen. Hij vond nooit, dat iets van hetgeen hem zelf interesseerde, buiten haar gezichtskring lag. Openhartig en eenvoudig zeide hij haar zijn meening, en juist deze rondheid werkte zoo rein menschelijk, zoo echt!

Steeds voelde men zich als mensch tegenover een mensch, dat was zoo mooi.

Ook heden begon hij al spoedig weer over de zaak te spreken.

„Wij bestijgen als het ware de sporten van een ladder," zeide hij. „Thans staan wij op de eerste: het opwoelen van den bodem. Als volgende komt de onvermijdelijke machtkamp, die met de wapens in de vuist moet worden uitgevochten. Hoe sneller en doortastender dat gebeurt, hoe beter het zijn zal voor ons

den officieren, onderofficieren en minderen: verder dat het monument niet geplaatst werd op het graf van den overledene, maar op het groote plein vóór de kazerne van de barisans. Tegen de vervaardiging van het monument in deze militaire werkinrichting zal de regeering wel geen bezwaar hebben.

De heeren Ed. L. Van Nierop en Co. hebben te Moji (Japan) hun firma gevestigd. De leiding van dat kantoor is opgedragen aan den heer W. Piper. Deze heer heeft gedurende vele jaren in Japan de scheeps- en kolenzaken van een der voornaamste firma's in deze branches behartigd.

Een inspectie die wat aan het licht bracht. Zaterdagmorgen heeft de politie weer eens visitatie in de gevangenis te Soerabaja gehouden en alleen op de geïnterneerden een 20 tal messen en 10 beitels gevonden.

Tevens werd in een der lokalen een bultzak aangetroffen, waarop een „meneer" onder de boeven zijn nachtrust bleek te genieten. Dien bultzak had de man in de gevangenis gemaakt en de sleuteldrager, die de politie vergezelde, stond er verbaasd van dat zoo iets onder zijn oogen had kunnen gebeuren.

Onder zijn oogen? Hij is blijkbaar nooit in de gevangenlokalen geweest, evenmin als de directeur zich daar blijkbaar al te veel heeft vertoond. Zoo'n bultzak is toch maar niet iets, wat in een vloek en een zucht gemaakt wordt en dien moffelt men toch voor een inspectie zoo maar niet eventjes weg.

Er wordt vreemd „gediend" in dit schoone land, zegt het Soer. Hbld.

Mutatiën in de handelswereld. Naar wij vernemen zullen in het aanstaande voorjaar repatrieeren de heeren H. Kerbert, lid van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, en de heer van Gilsen, chef van een der afdeelingen van dit handelslichaam, alsmede de heer H. O. Forster, makelaar alhier, en een der oudste figuren aan onze kalibesar, die een welverdiende rust gaat genieten.

Tijdelijk verlaten deze kolonie de heeren E. T. C. Hagnauer, chef der firma Niederer & Co. en J. P. van Harencarspel, procuratiehouder der Zee- en Brandassurantiemaatschappijen onder directie van den heer L. M. J. van Sluyters.

(Javabode).

Geneeskunst bij apen. De bevolking van de desa Legowo, bij Ambarawa, had in den laatsten tijd veel last van grijze apen, die niet alleen veel schade doen aan de inlandsche tweede gewassen, maar ook aan de tabaksaanplantingen, en zelfs aan de vruchtboomen op de erven, lezen wij in Midden-Java. De desalieden klaagden daar onlangs over bij den wedono van Ambarawa, die rapport uitbracht bij den assistent-resident van Salatiga. Deze gaf den wedono toen den raad de apen met strychnine te vergiftigen, waaraan hij voldeed.

Nijbij de desa liet hij verschillende lekkernijen, overvloedig gekruid met het vergift, neerleggen, en spoedig kwamen vele apen er van smullen, met het gevolg, dat zij ziek werden. Edoch, die ziekte duurde niet lang. De meesten zochten spoedig temblekanblaren (een in Indië veel voorkomend onkruid) op en na dat zij daarvan gegeten hadden, namen zij als toespijs slegrengblaren. De apen, die reeds te ziek waren om zelf die blaren te zoeken, werden er van voorzien door de gezonde soortgenooten, en ziet, allen waren spoedig weer gezond en klauterden lustig in de boomen. Geen enkele aap stierf aan strychnine vergiftiging.

De wedono deed hiervan mededeeling aan controleur Einthoven (toen nog in Ambarawa). Deze geloofde er eerst niets van, totdat hij zich persoonlijk van de waarheid had overtuigd.

Er worden nu proeven genomen met gevangen apen, maar de uitslag hiervan is nog niet bekend. Intusschen mag een onderzoek naar de waarde van temblekan- en slegrengblaren als tegengift tegen strychnine wel van beteekenis worden geacht.

Uilenspiegelstreek. Uit Bandoeng wordt aan de Locomotief het volgende ongeloofelijke bladvullinkje gemeld:

„Onze resident, die jarenlang in den Oosthoek gediend heeft, waar bij de oprichting van suikerfabrieken en dergelijke steeds de bevolking der streek, waar zoo'n fabriek zal worden gevestigd, gehoord wordt, van wie de al of niet vestiging wel eens afhangt, is tot de ontdekking gekomen, dat hier in de Preanger heel wat fabrieken staan, die opgericht zijn zonder dat daarvoor de noodige toestemming is gegeven, waartoe werd overgegaan nadat de bevolking was geraadpleegd.

„Dat gaat zoo niet; dat is onwettig," zeide de resident tegen zijn eersten commies. „Daar moeten wij wat aan doen."

„Ja maar," klonk 't schuchter, „de fabrieken staan er al; sommige meer dan 20 jaar."

„Dat doet niets ter zake. Wij zullen de controleurs er op uit sturen om dat zaakje tot klaarheid te brengen."

En de controleurs kregen een residentsmissive, waarin hen werd bevolen de betrokken fabrieken op te zoeken en de bevolking te vragen of ze er niets tegen had dat die fabrieken daar stonden. Den eigenaren werd intusschen in ernstige overweging gegeven zich per request te wenden tot de betrokken autoriteiten om de noodige vergunning tot de oprichting van de reeds bestaande fabrieken. Bedoelde eigenaren haalden de schouders eens op en deden wat hun in overweging was gegeven.

De controleurs trokken er op uit, mijlen ver in den omtrek, vergezeld door wedono's in wier districten de betrokken ondernemingen met fabrieken waren gevestigd. De bevolking werd gekoempoeld en plechtig afgevraagd of ze bezwaren had tegen de oprichting der bestaande fabriek.

De eenvoudige Soendaneesjes keken eerst naar de fabriek, die daar al jaren stond en toen elkaar aan en nog niet van hun verwondering bekomen, riepen ze: wah!

Een, een brutale, zeide: Tetapi guis aja! (Maar ze is er al, die fabriek).

Als kandjeng controleur er niet bij geweest was, dan had de wedono gezegd, natuurlijk in 't Soendaneesch: „'t dondert niet. Geef allen antwoord op mijn vraag: Heb je bezwaren?"

Niemand had bezwaar. Die fabriek stond er immers al zoo lang. Bovendien gaf ze brood en werk aan velen van hen. Wie zou er nu bezwaren hebben? Stel je echter eens voor, dat er een of meer waren geweest, die werkelijk bezwaren hadden gehad. Wat dan?".

Beleeningen ter Javasche Bank. De Javasche Bank heeft een rondschrijven uitgezonden, geteekend „de directie" en van den ondervolgenden inhoud:

„Het is gebleken dat verschillende personen van meening waren, dat de rente der Javasche Bank voor beleening van effecten duurzaam op eene zelfde hoogte zou blijven, en dat mitsdien duurzaam eene rentewinst zou te maken zijn door beleening van voor dit doel gekochte effecten bij de Javasche Bank tegen een lageren rentevoet dan het rendement dier effecten bedraagt. Blijkbaar zijn op dien grond reeds aanmerkelijke bedragen van de Javasche Bank betrokken door personen, die niet geacht kunnen worden de opgenomen gelden te gebruiken voor hun gewonen handel of bedrijf.

„Deze onjuiste opvatting moet noodwendig tot teleurstelling leiden. Immers eerstens zal de Javasche Bank steeds ter bescherming van hare beschikbare middelen die maatregelen moeten toepassen, welke de omstandigheden van het oogenblik vereischen; een dier maatregelen kan ook zijn verhooging der rente voor beleeningen; maar bovendien wordt bij deze zaken slechts gelet op een verschil in te ontvangen en te betalen rente, en wordt geene rekening gehouden met de mogelijkheid van achteruitgang in waarde der effecten welke achteruitgang vele malen de verwachte rentewinst kan overtreffen.

„Het streven der Javasche Bank is om den handel voor zijne berekeningen zooveel mogelijk zekerheid te verschaffen door het handhaven van eenzelfden rentevoet. Indien onttrekking van gelden voor transacties, welken geen reëelen handel tot grondslag hebben, de handhaving van dezen gelijken rentevoet bezwaarlijk maakt, zal de Javasche Bank niet alleen tijdelijk den rentevoet moeten verhoogen om het evenwicht weder te herstellen, doch zal zij ook moeten overgaan tot afwijzing van aanvragen voor beleening, welke naar haar oordeel niet op eigenlijke handelszaken gegrond zijn, en zal zij desnoodig zelfs tot inkrimping der reeds toegestane credieten en der reeds aangegane beleeningen moeten besluiten. (Zie § III formulier Overeenkomst).

„Om teleurstelling zooveel mogelijk te voorkomen, meent de Javasche Bank op het bovenstaande te moeten wijzen."

Naar aanleiding van dit rondschrijven zegt de heer Van Vleuten in het Ned. Ind. Effectenblad van gisteren het volgende:

„Wanneer wij de strekking van het waarschuwend woord der Javabank directie — want waarschuwend is het zeer zeker — goed begrijpen, dan wijst zij er op dat het streven der circulatiebank is, het verschaffen van zekerheid aan den handel door het handhaven van eenzelfden rentevoet, maar dat het niet in de bedoeling ligt om het kasgeld der Bank à 4 of 5 pct. disponibel te stellen voor hen die het zoo goed als uitsluitend in leen vragen, om daardoor een hoog rendement op effecten mogelijk te maken.

Beleening moet middel zijn, geenszins doel, zoo denken wij ons den gedachtengang der bankbeheerders en wel kan een deel der disponibele middelen aangewend worden om met solied papier als onderpand en met voldoende marge, daartegen crediet te verleenen aan hen die fonds voor korten of langeren tijd van noode hebben bij hun handel of bedrijf, maar geenszins mag het dààrheen worden geleid dat men gaandeweg een groot deel van het contante bezit der Bank leent, om middels het onderpand zelve, een hooge rente te maken, en onderpand hetwelk gevaar loopt in waarde te dalen als de Bank om aan hare bestemming te blijven voldoen, hare kasmiddelen eens elders van noode mocht krijgen en de beleeningen hier bedoeld, voor een deel zou moeten opzeggen om over die contanten de beschikking terug te erlangen.

Wij vatten de zaak zóó op, dat de directie door

---

en voor het land.

Dan komt: beveiliging van het gewonnen gebied door troepen en bestuursambtenaren. Daarna eerst wordt het tot nuttig bezit gemaakt door planters, kooplieden en andere ondernemende geesten.

Eer het zoover is, zullen de velen, die niet verder zien dan hun neus lang is, nog ach en wee roepen. Daaraan kan ik mij natuurlijk niet storen. Wie voor de toekomst werken wil, moet niet jagen naar den bijval van het heden.

De boot lag met de eene zijde bijna in het water.

Zij was in korten tijd zeer ver naar buiten gevaren.

De stad stond schitterend wit tusschen de blauwe verte des hemels en de blauwe verte van de zee, phantastisch, sprookjesachtig.

Geen geluid drong tot hen door van het land. Slechts het geruisch van het water was hoorbaar, en het plassend geklots tegen de kiel van de boot.

Welk een alleenzijn! Beiden geraakten onder den indruk en werden stil.

Maleen trok haar linkerhandschoen uit en liet haar hand door het zeewater bespoelen.

Hij keek naar haar hand en merkte een armband op van Indisch goud.

Zij volgde zijn blik.

„Dat heeft George mij gegeven, voordat hij op marsch ging," verklaarde zij. „Is het niet heel mooi?"

„Neen," antwoordde hij kort. „Overigens, neem liever uw hand uit het water — om de haaien."

Zij gehoorzaamde.

Na een poosje merkte hij op:

„Ik kom tegenwoordig iederen dag in mijn boot uw huis voorbij, en zie naar de vensters op. Maar u is er nooit zichtbaar."

Zij glimlachtte.

„Het zijn alleen de bergkamers, die op de zee uitzien," verklaarde zij.

Zij wist niet hoe zacht haar stem was, wanneer zij zoo met hem sprak. Zij wist niet, hoe vaak zij in toon en blik verried, wat zij in woorden angstig terughield.

De zon ging onder, toen hij haar naar huis terugbracht.

Een paar minuten stonden zij stom en stil op den kleinen steiger achter het huis van Dietlas en keken elkander ernstig in de oogen.

De scheiding werd zoo zwaar! Zwaarder, met elken dag.

Met een hartziek gevoel van verlatenheid en verlorenheid beklom Maleen de hooge treden van de steenen trap naar haar ledige kamers.

Zij had geen lust om te eten, om te lezen, om iets te doen. Slechts om hem weer te hooren, weer te zien, weer bij hem te mogen zijn!

Haar geheele ziel was een kreet van verlangen! En daarvan kon zij hem nooit, nooit iets zeggen!

Zij was koortsig.

In deze stemming nam zij een blad papier en schreef daarop met potlood, wat haar door het hoofd ging.

„Ik heb u lief", schreef zij, „zooals ik het leven liefheb, u, zegevierenden vijand van allen stilstand! U, den wekker! U, den willer! U, den volbrenger!

„Met mijn hoofd heb ik u lief en met mijn hart."

„Mijn hoofd heeft u lief, omdat het spook der traagheid en der verzadigheid van genoegen van u wijkt, omdat uw adelaarsblik een verschiet ontsluit, omdat onder uw voeten Daden ontspruiten!"

„En mijn hart heeft u lief, wijl het door u de zaligheid der liefde leerde kennen!

„Ik heb u lief! Ik heb u lief!"

Het was haar een verlichting, neer te schrijven, wat zij nimmer mocht zeggen.

Zij wilde het blaadje verscheuren, maar nu nog niet — niet terstond. Morgen, als zij kalm was, wilde zij het geschrevene nog eens overlezen, en dan het vernietigen.

Daar stormde iemand de trappen op.

Zij wist: hij! En zij was niet verwonderd. Te sterk had haar verlangen hem geroepen! Hij moest komen!

Maar toen hij voor haar stond zag zij aan hem, dat geen liefdesverlangen alleen hem tot haar bracht.

„De opstand is er!" riep hij haar toe. „Al onze stations zijn in dreigend gevaar. Het is hier nog niet bekend. U wilde ik het eerst op de hoogte brengen. Nu is het: overwinnen of ten onder gaan. Ik heb alles voorbereid. Zoo spoedig mogelijk, overmorgen waarschijnlijk, marcheer ik met mijn kleinen troep af."

„God zij met u!" sprak Maleen.

Hij vatte haar handen. Toen knielde hij opeens voor haar stoel en zag haar met brandende begeerte in de oogen.

„Maleen!"

„Neen . . . neen . . . . neen!" stamelde zij. „Och toe! Niet zoo! . . . sta op!"

Hij stond op, maar trok haar mede omhoog, drukte haar aan zijn borst en kuste haar in lange, gloeiende kussen.

Toen hij haar losliet, zonk zij sprakeloos terug. Haar bewustzijn verdween. Duisternis kwam voor haar oogen.

Toen zij weer tot zichzelf kwam, was zij alleen met Tsjekanajo, die haar een glas water aan de lippen hield.

(Wordt vervolgd.)

de verhooging der beleeningsrente van 4 tot op 5 pct. gebracht heeft, eenigermate stop te zetten aan een door haar minder gewenschte toevloed van beleeningsaanvragen en vergunningen.

Wij denken dat de ondervinding geleerd heeft dat de rentekweekers middels de beleeningsmethode over het bezwaar van de verhooging zijn heengestapt wijl het voor hen uitkomt op een rendementsverlaging met vier ten honderd en het rendement zelve in vele gevallen hoog genoeg is om zich de „winstderving" te getroosten.

Wij vinden voor onze meening steun in de weekstaten der Javasche Bank, immers van af 26 September de laatste staat vóór de renteverhooging van 5 October tot op 24 dezer — zie dit nummer — heeft men de volgende totalen te aanschouwen gekregen:

Datum.	Uitstaande op onderpand van effecten.	Beschikbaar metaalsaldo.
26 September rente verhoogd	f 16.733.393.60	f 5.043.641.54
3 October	„ 17.338.354.55	„ 4.555.956.05
10 „	„ 18.366.022.71	„ 4.556.071.62
17 „	„ 17.990.932.97	„ 4.486.324.65
24 „	„ 18.448.539.43	„ 3.517.042.85

Sinds de renteverhooging is ingetreden is er dus niet alleen geen vermindering waar te nemen geweest, maar wel eene toename van f 1.715.145.83 in vier weken naast eene daling van het beschikbare metaalsaldo met f 1.526.598.69 en ware het niet dat wij het hier hebben over een onderwerp van ernstigen aard, dan zou eene eenvoudige becijfering kunnen uitwijzen dat, voortgaande zooals in de laatste week, de Javasche Bank over vier weken in het geheel geen beschikbaar metaalsaldo meer zou kunnen aanwijzen.

Daartegen moet zij natuurlijk maatregelen nemen, en van daar, naar wij denken het waarschuwend woord.

En wat de gevolgen zouden „kunnen" zijn als de Bank door den loop der omstandigheden gedwongen wordt om ten aanzien van effectenbeleeningen, gewijzigde maatregelen te treffen, dat is zóó duidelijk dat wij het daarover hier niet verder behoeven te hebben."

West-Indië.

Suriname. De Nieuwe Sur. Cour. wist te berichten van een meeningsverschil nu al — voordat de zaak eigenlijk aan den gang is — tusschen de United Fruit Co. en het koloniaal bestuur. Het verschil zou hierop neerkomen dat de contractsbepalingen betreffende den opkoop van bacoven door eerstgenoemde, in tegenstelling met de bestuursmeening, in dier voege zouden zijn uitgelegd, dat zij niet alleen niet gehouden is om het meerdere boven de productie van 1000 hectaren aanplant in het eerste jaar enz. op te koopen, maar ook rechtens kan eischen, dat dit meerdere niet op eenige andere wijze wordt uitgevoerd, bv. naar de amsterdamsche markt. Wij hopen en vertrouwen dat Onze West het bij het rechte eind had, toen het blad ten aanzien van het betrekkelijk bericht opmerkte, dat er niets van aan was.

De bananen of pisangs beginnen er in ons land toch al aardig in te komen. Jaren lang reeds waren die vruchten hier te bekomen, maar de geringe aanvoer deed zijn invloed gevoelen op den prijs, die nog al hoog was totdat nu, tengevolge van snellere verbinding als-anderszins, grootere aanvoeren kunnen plaats hebben en grootere hoeveelheden aan de consumptie kunnen worden aangeboden. In al die jaren heeft men nooit hier te lande van een vergiftiging door tarantellas gehoord, maar nauwelijks wordt de consumptie van de vrucht wat algemeen of daar komen ze, zoowaar, in 'n zeeuwsch blad met de waarschuwing aandragen, dat de zuidamerikaansche banaan een door de tarantella zeer geliefkoosde verblijfplaats is, zoodat men de kans zou loopen door in de vrucht te bijten een steek van dat venijnige dier beet te krijgen.

Later heette het, dat de waarschuwing bedoeld was aan het adres der verkoopers, daar de spinnen zich tusschen de bossen zouden kunnen verscholen houden. Dr. Greshoff, door de Nieuwe Cour. over het praatje ondervraagd nam een welverdiend loopje met den berichtgever die het praatje verzon, dat indien er niet behoorlijk tegen geageerd wordt, nog heel wat schade kan berokkenen aan de geleidelijke ontwikkeling der bananen-consumptie.

Behalve op den uitvoer der versche vrucht, gaat men zich in de kolonie blijkbaar al meer toeleggen op den uitvoer van gedroogde bananen en van bacoven-meel.

Zoo treffen wij o. a. bij den uitvoer naar Nederland per „Prins Maurits" en „Prins Willem IV", resp. den 13en September en 11en October ll. van Paramaribo vertrokken, aan: 9 vaten en 2 kisten bacovenmeel en 20 vaatjes gedroogde bacoves. De bacove-vijgen schijnen dus ook zoo langzamerhand in trek te komen.

Geen wonder dus, dat minister Fock zich heel wat van de bacove-cultuur voorstelt en zelfs hierin het middel speurt om aan de moederlandsche subsidies een einde te maken, zoodat de kolonie dan zichzelve bedruipt.

Best mogelijk, namelijk indien men te Paramaribo hier de tering naar de nering g a a t, dáár blijft zetten.

De geest van bezuiniging blijkt wel vaardig over de de kolonie te zijn, waar nu reeds twee honderd volle guldens zullen worden uitgespaard door de afschaffing op 1 November ll. van het morgen- en avondschot voor Paramaribo.

Heel wat ongerief wordt door die afschaffing over de bevolking der plaats gebracht, waar die schoten als het ware de eenige tijdmeters-waren, waarnaar een groot gedeelte der bevolking zijne werkzaamheden en zijne indeeling van den dag regelde. Wellicht ware er iets op te vinden, nu in een paramaribosch blad wordt medegedeeld, dat de bevolking zelve die paar honderd gulden wel zou willen opbrengen. En moge dan, zoo dit werkelijk gebeuren mocht, het eerste schot uit metalen mond, het „help u zelf" voor de kolonie inluiden en eene aera aankondigen eener gezonde financieele politiek.

De bezuinigingscommissie is bij de debatten over de surinaamsche begrooting ter sprake gebracht. Er waren er, die zich van de uitkomsten niet veel voorstelden. Wij hopen dat dit wel het geval moge wezen. Waar een wil is, is een weg, dat bewees o. a. de Commissie der „Koppensnellers" te Manilla, die behalve in de koloniale bestuursmachine, ook in het huishoudentje der gemeente Manilla haar slag geslagen heeft en in één jaar tijds op een begrooting van ongeveer 5 millioen pesos of ruim 6 millioen gulden, een bezuiniging van bijna 2 millioen gulden wist te bewerkstelligen. Het ging daarbij op z'n Amerikaansch toe; tal van ambtenaren en beambten kregen eenvoudig hun ontslag met het recht alleen op retourpassage; ambtenaren met verlof in de Unie kregen bericht dat hun betrekking was ingetrokken en zij dus niet behoefden terug te keeren. Dat gaat nu zoo in Suriname niet, waar de ambtenaren eene vaste aanstelling hebben. Wij gelooven dan ook niet aan een dadelijke bezuiniging, maar wel aan de mogelijkheid van een schema, waarnaar in de toekomst naar bezuiniging kan worden gestreefd, en houden vast aan de urgentie van een dergelijk schema, juist om het huidig standpunt der kolonie, waar de ontwikkeling van nieuwe en oude industrieën eischt, dat men de daartoe noodige offers niet onmogelijk make, door het in stand houden eener veel te kostbare bestuursmachine, door het opvoeren van ontijdige behoeften.

Wat de oude industrieën betreft, blijft de goudmijn-industrie langzaam voortschrijden. In de eerste negen maanden van dat jaar bedroegen de goudaanvoeren te Paramaribo en te Albina resp. 829.962 en 25171 grammen tegen 749.128 en 13904 grammen in hetzelfde tijdvak van 1905, een vooruitgang dus voor 1905 met circa 90 kilogrammen. Opvallend is, hoe in den laatste jaren de mijndistricten Suriname en Saramacca ophalen, terwijl het een typisch verschijnsel is, dat de Hermina die nu in Marowijne met het leeuwenaandeel in den aanvoer van dat district strijkt — 141 van de ruim 173 kilogrammen — het vorige jaar in dat district heelemaal achteraan kwam, wat indien er een goede placer-politie geweest ware, mogelijk niet zou zijn voorgekomen.

De behoefte aan een deugdelijke placer-politie zal nu de spoorweg vele placers zooveel gemakkelijker binnen het bereikt heeft gebracht, zich ongetwijfeld eerlang doen gevoelen, en in die behoefte zal moeten worden voorzien, wil men de toekomst dezer industrie niet in de waagschaal stellen.

De toekomst schijnt thans verzekerd. In een onlangs gehouden buitengewone algemeene vergadering der Guyana Goud Placer werd door het bestuur medegedeeld, dat het amerikaansch en engelsch kapitaal zich voor de surinaamsche placers begint te interesseeren. Voor de Guyana Goud Placer was een bod ingekomen van 1.5 millioen dollars, vroeger door de Maatschappij aan de aspirant-koopers gevraagd, maar toen door dezen geweigerd, die er evenwel weer op terugkwamen, toen de Maatschappij zich nieuw werkkapitaal had weten te verzekeren. Maar nu wil de Maatschappij niet meer. Jammer maar, dat gebrek aan werkvolk belet den dertig-stampers-molen voor de rifontginning in werking te stellen.

Jammer is het ook voorzeker dat de cacao-industrie die zoo goed de nu hoogere prijzen voor haar product zou kunnen gebruiken, 74 centen tegen 59 te voren, weer minder product van de ondernemingen trok. In de acht eerste maanden van dit jaar bedroeg de uitvoer toch slechts 14090 balen tegen 16000 balen in hetzelfde tijdvak van 1905.

Van Vreemde Koloniën.

Duitsche koloniale politiek. Woensdag den 28n November ll. leidde de duitsche Rijkskanselier, prins Bülow, het debat over de koloniale begrooting in met een rede, waarin hij op de crisis wees, welke de duitsche koloniale politiek had doorgemaakt, daarbij nadrukkelijk op den voorgrond stellende, dat geen duitsche Rijkskanselier of Rijksdag naar zijne meening de verantwoordelijkheid zou willen dragen voor het loslaten der koloniën. Duitschland moest, of het wilde of niet, er eene koloniale politiek en dus ook koloniën op na houden.

Prins Bülow verwijlde bij de koloniale schandalen, welke de algemeene aandacht hadden getrokken. Uit zijne rede bleek, dat de openbaarmaking daarvan en de aanvallen op verschillende ambtenaren der koloniale afdeeling het gevolg waren van de indiscretie van ondergeschikte ambtenaren dier afdeeling, waarvan er één reeds werd schuldig bevonden en ontslagen.

Bülow aarzelde niet, ondanks die, volgens hem zoogenaamde, koloniale schandalen, de duitsche ambtenaren tegenover die van eenige andere natie te stellen. Elke koloniale macht heeft te dien opzichte onaangename ondervindingen opgedaan, en de Engelschen, Franschen en Amerikanen hadden allen, op hun beurt, tegenover veel erger schandalen gestaan, dan die welke met betrekking op de duitsche koloniën waren ontdekt.

Nadat de Rijkskanselier den Rijksdag nog op het hart gedrukt had de noodige credieten voor Duitsch Zuidwest Afrika te bewilligen, was het woord aan den nieuwen directeur der koloniale afdeeling, den heer Dernburg.

Uit de door dezen gedane mededeelingen blijkt, dat de openbaarmaking van wat niet in den haak was dit nut heeft gehad dat het contract met de bekende vennootschap von Tippelskirch & Co. door de Regeering is opgezegd, evenals dat met de Woermann-lijn, welk laatste contract den 31n December van dit jaar komt te vervallen. Voorts zal eerlang een wetsontwerp worden ingediend voor een nieuw systeem van financieel beheer, waardoor hopelijk een einde zou worden gemaakt aan de langzame afdoening van zaken bij de koloniale afdeeling, terwijl nog ten aanzien van de koloniale schandalen besloten is, de beschuldigingen tegen koloniale ambtenaren ingebracht te doen onderzoeken door een speciale commissie, samen te stellen uit twee hoogere ambtenaren van de pruisische rechterlijke macht en één openbaren aanklager, geen van wie tot nu toe iets met het koloniaal bestuur moet hebben te doen gehad.

Wat de toekomst der duitsche koloniën betreft, was de heer Dernburg optimistisch gestemd, wat eigenlijk van zelf spreekt, daar hij voor een verloren of wanhopig geachte zaak zeker niet zijne belangrijke positie in het particuliere leven zou hebben prijs gegeven. Voor alles verwachtte hij veel van de ontwikkeling van het spoorwezen, terwijl ook het particulier initiatief zooveel mogelijk behoorde te worden aangemoedigd.

Bij den huidigen toestand der koloniën verwijlende, wees de heer Dernburg er op dat thans daar ongeveer voor een bedrag van 370 millioen marken, zoo aan rijksgeld als aan particulier kapitaal in winstgevende ondernemingen is belegd. Verder moest het aanleiding geven tot tevredenheid, dat sedert haar twintigjarig bestaan de koloniën thans in staat zijn de eigenlijke bestuursuitgaven te dekken, iets wat de Franschen in Algiers eerst in zeventig jaren tijds bereikten, daar toch eerst in 1901 de moederlandsche subsidieën ophielden, een vergelijking die alleszins mank gaat daar de huidige positie van Algiers met zijn geheel op westersche leest geschoeide diensten eene gansch andere is dan die b.v. — laten wij Zuid-West even buiten beschouwing laten, dat overigens als kolonie ook voor blanke nederzettingen veel punten van overeenkomst heeft met Algiers in wording en ontwikkeling — in Kameroen of Togo. Het komt er hier maar op aan, wat men onder bestuursuitgaven verstaat en samenvat.

Een eigenlijk koloniaal program kon de heer Dernburg nog niet uiteenzetten. Daartoe hoopte hij in staat te zijn na een bezoek aan de belangrijkste koloniën, en na zich daar met alle kringen in verbinding te hebben gesteld.

Fransche koloniale politiek. Den 30en November ll. is in de fransche Kamer van afgevaardigden het debat geopend over de begrooting voor koloniën op de Staatsbegrooting. Het bedrag der raming voor 1907 sluit met een totaal van 109 millioen franken, waarvan 92 millioen voor militaire uitgaven, 9 millioen aan civiele uitgaven w. o. ook de aan verschillende koloniën toe te kennen subsidiën en 8 millioen aan uitgaven voor de strafkoloniën.

Bij het debat hield de, bij ons ook welbekende heer Chailley, onlangs voor het eerst in de Kamer gekozen, zijn maidenspeech. De heer Chailley legde den nadruk op de urgentie eener deugdelijke inboorlingenpolitiek.

„Waar wij naar behooren te streven, dat is de behoeften en de gevoelens onzer onderdanen te kennen en daaraan voldoening te geven, opdat zij dankbaar voor onze overheersching, deze vrijwillig aanvaarden.

„Ten aanzien van één bepaald punt, openbare werken, zou het goed wezen te laten bestudeeren, wat men in andere landen doet. Wij hebben in Afrika spoorwegen gebouwd, waarvan de bruto-opbrengst reeds 7000 franken per kilometer bedraagt, en wij wenschen ons zelven natuurlijk geluk met deze uitstekende resultaten.

„De inboorlingen verwachten wat anders van ons. Zij verwijten ons openbare werken te ondernemen in ons belang veeleer dan in het hunne.

„Zoo hebben wij in Indo-China wegen en spoorwegen aangelegd, maar wij hebben ons weinig opgehouden met het irrigatie-vraagstuk. En toch is dat van het hoogste belang. Duval, die wel alle kolonialen kende, zeide een veertig jaren geleden: „De koloniale politiek is een irrigatie-politiek." En toch hebben wij in al dien tijd niets voor de irrigatie gedaan. Waarom? Omdat het een onderwerp is, dat wij niet kennen. Wij hebben ingenieurs met groote theoretische kennis toegerust, maar de practijk ontbreekt hun. Men moet hun die leeren."

Spreker verwees naar het voorbeeld der engelsche meesters op dit gebied, die 80 percent (?) van het

in de irrigatiewerken belegd kapitaal zouden maken. (De heer Chailley zou wanneer hij bij zijn jongste bezoek aan Engelsch-Indië wat meer aandacht aan het irrigatie-wezen aldaar had kunnen schenken, bespeurd hebben dat het zich daar hoofdzakelijk in den Pendjab rendeerend heeft ontwikkeld, maar dan toch nog in geen geval zóó dat er 80 percent rente van wordt gemaakt. Dáár valt voor Indo-China al heel weinig te leeren evenmin als b.v. voor ons Indië, waar men ginds in de sneeuwtoppen van den Himalaya een natuurlijke vrijwel constante en gelijkmatig werkende bron voor den watertoevoer heeft, die men elders veelal door belangrijke kunstwerken scheppen moet. Wij vreezen dat zoo de Franschen de productieve irrigatie-werken in Engelsch-Indië gaan bestudeeren, dit op teleurstelling zal uitloopen. De Engelschen beginnen nu evenwel ook meer aandacht te schenken aan irrigatie dáár, waar de productiviteit der werken niet zoo bij voorbaat vast staat, in Madras b.v., en dáár valt nog wel het een en ander te leeren voor anderen, als b.v. de irrigatie door gebruikmaking van pompgemalen tot het opvoeren van het water uit de rivier naar het te irrigeeren oppervlak.)

„In het algemeen gesproken, zei de heer Chailley, zullen wij ons koloniaal rijk niet behouden dan door het betrachten eener goede inboorlingen-politiek, dat is door te voldoen aan de behoeften der inboorlingen, door hun wetten en een rechtspraak overeenkomstig hunne zeden, eene beschaving te verleenen, die zich aan hun wezen aanpast. De evolutie behoort plaats te hebben in den geest hunner nationale traditiën. Onze ambtenaren moeten in staat zijn hunne taal te spreken. Zoo stel ik mij de inboorlingen-politiek voor. Wanneer wij deze aldus in toepassing weten te brengen, zullen de inboorlingen over ons tevreden zijn, de Fransche republiek als een goede meesteres beschouwen, en de volkeren, wier geest en gevoelens wij zullen hebben begrepen, zullen verklaren dat zij gelukkig zijn door onze komst en zullen ons dankbaar blijven voor de diensten, die wij hun zullen hebben bewezen."

Bij de fransche koloniale partij, tot wier eerste woordvoerders de heer Chailley behoort, wil men blijkbaar nog niet zoo spoedig met het denkbeeld van heerschers en overheerschten breken.

Bij dezelfde gelegenheid, dat de heer Chailley het woord nam om van zijne koloniale inzichten te doen blijken, werd door den heer Benazet een onderwerp aangeroerd, dat ook ten onzent nog al belangstelling wekt. Deze afgevaardigde zeide des morgens een bezoek te hebben ontvangen van een kortelings uit Fransch Guyana teruggekeerden officier van gezondheid, die hem op de hoogte had gesteld van den beklagenswaardigen toestand der zoogenaamde relégués, die in de kazematten van Cayenne met het geboefte onder de ballingen zijn opgesloten. „Ik vraag, zei Benazet, den minister of de „rélégation" moet worden beschouwd als een vermomd doodvonnis en in werkelijkheid met dwangarbeid moet worden gelijkgesteld."

De minister Milliès-Lacroix zeide dat het onderwerp in studie was, daaraan toevoegende, dat hij vertrouwde den President der Republiek eerlang te dien opzichte een decreet ter teekening te kunnen voorleggen.

Belgisch Congo. In België beleeft men thans op koloniaal gebied een gewichtigen tijd. Het geldt hier de vraag of België de personeele unie, die het met den Congo-Staat verbindt, zal laten voortduren of wel van het, aan dit land verleende recht gebruik maken om den Congo-Staat te annexeeren.

Bij monde van den premier, den heer de Smet de Naeyer, verklaarde de regeering Woensdag den 28en November ll., dat zij nog steeds voor België groote voordeelen verwachtte van de inlijving van den Congo-Staat. Daartoe behooren evenwel twee voorbereidende maatregelen vooraf te gaan, ten eerste, het aannemen van een wet betrekkelijk het in te voeren régime, indien de Staat een belgische kolonie werd. Een ontwerp van zulk een wet werd reeds in 1901 aan de Kamer ingediend en — de premier hoopte, dat het mogelijk zou wezen voor het einde der tegenwoordige zitting het rapport van de betrekkelijke Commissie over te leggen. Of men er ook spoed achter gezet heeft! Ten tweede zou moeten worden onderhandeld met den Congo-Staat over eene overgave van het bestuur.

Er zijn in België velen voor de annexatie van den Congo-Staat, maar men vreest, er de kat in den zak te koopen, en weet niet, welke verplichtingen men zich op den hals zou halen, door het Congo-gebied tot belgische kolonie te maken. De afloop van het Congo-debat te Brussel zal zeker in de koloniale kringen met de meeste belangstelling worden tegemoet gezien.

De toestand in Bengalen. Het moet daar in Bengalen, volgens de Englishman, nog al zonderling toegaan. De zemindars, dat zijn de indertijd door lord Cornwallis in het leven geroepen grondeigenaars in eigenlijk- en in Oost-Bengalen spelen daar zoo'n beetje de baas, alsof zij de heeren van het land waren. Zij vaardigen proclamaties uit, waarbij het volk, onverschillig of de luitjes al dan niet tot de opgezetenen hunner gronden behooren, wordt gelast zich te onthouden van de aanschaffing van goederen van engelsch fabrikaat, en hebben in sommige gevallen door hunne als een soort politie optredende ondergeschikten, ook reeds menschen, die zich tegen hunne bevelen verzetten, doen straffen. De ambtenaren, die van dit alles op de hoogte kunnen zijn, zijn veelal zelven Hindoes, die niet wagen zich tegen dit eigendunkelijk optreden te verzetten, uit vrees voor den dreigenden maatschappelijken boycot. Tot hoever die luitjes durven te gaan blijkt wel uit een geval in het district Burdhworn, waar door zulk een eigengemachtigden rechter een politie-beambte in uniform werd opgevat, beboet en aangehouden, totdat een borgtocht voor de betaling der boete was gesteld.

INGEZONDEN

Geachte Redactie!

Daar u zoo dikwijls blijk hebt gegeven van uwe belangstelling in mijne Kolonie, en er in uw blad dikwijls iets over mijn werk staat, zoo dacht ik, dat u er wel gaarne wat meer van zoudt willen hooren. Vooral dáárom zou ik graag iets daarover in het Kol. Weekbl. willen plaatsen, omdat ik ongeveer een half jaar geleden van den heer W. te 's-Gravenhage eene gift van *f* 500.— voor mijne kolonie heb ontvangen. (Doordat ik zoo vreeselijk aan malaria lijdt, vooral in het laatste halfjaar, is dit mijn schrijven zoo lang in de pen gebleven). — Zeer, zeer verrast en dankbaar bij 't ontvangen van die milde gift. Ik was eerst voornemens die som te gebruiken voor 't huren van sawahs, zooals ik den vriendelijken gever meedeelde; maar bij verder nadenken heb ik van dat plan afgezien, omdat er in onze buurt geene goede sawahs te krijgen zijn. Van de 20 bouw sawah, die ik vroeger reeds gehuurd heb, heb ik bij den laatsten oogst nog geen 100 pikoel padi gekregen (dat is de helft van de opbrengst; de andere helft krijgen de eigenaars, die de sawahs hebben bewerkt); dat is dus lang niet genoeg voor het onderhoud mijner armen gedurende een jaar, zelfs al vermengen we de rijst voor de helft met djagoeng. Nu krijgen we nog wat rijst van den tweeden oogst; maar veel zal dat niet zijn, daar de meeste sawahs in den Oostmoesson niet genoeg water krijgen om ze met rijst te kunnen beplanten. Daarom heb ik (bij vooruitbetaling) *f* 100.— van die *f* 500.— uitgegeven voor 60 pik. padi, na den tweeden oogst te ontvangen. Wij hebben gelukkig een goeden djagoengoogst gehad dit jaar, zoodat we van dat voedingsmiddel er niets bij behoeven te koopen. Ik zou zoo graag het geld zóó willen besteden, dat het winst afwierp, en ik die winst dan voor de kolonie kon gebruiken, zonder het kapitaal aan te spreken; maar ik weet nog niet recht, hoe dat te doen. En als ik hier uit Indië zelve niet genoeg giften ontvang, moet ik die mooie gift toch wel aanspreken. Ik heb anders den laatsten tijd lang zooveel niet meer uit te geven als vroeger, nl. slechts *f* 80.— à *f* 90.— per maand. En dat voor eene kolonie van 160 personen. Dus zijn we al wat vooruitgegaan, nl. door de opbrengst van het land, dat voornamelijk met djagoeng of ketela beplant wordt.

Van wat de Vereeniging „Oost en West" vroeger zoo edelmoedig heeft bij elkaar gebracht voor de overtocht van eene helpster, was nog *f* 100.— over; dat geld heb ik kort geleden van de Gemeente van van Zevendedagsbabtisten te Haarlem ontvangen. Ik denk, dat ik dit zal gebruiken voor kleeding; want de kinderen en de meest ellendigen moeten met Nieuwjaar een nieuw pakje hebben; en dan schiet er misschien nog wat over om ieder van de overige opgezetenen een of ander kleedingstuk te geven bij gelegenheid van ons a.s. jaarfeest. Overigens zorgen zij, die een stukje land in bewerking hebben gekregen, zelf voor hunne kleeding, die ze koopen van de opbrengst van hunne djagoeng of ketela.

Onlangs ontving ik ook eene gift van een onbekende uit Dordrecht, groot *f* 15.—. Mocht de vriendelijke gever deze regelen onder de oogen krijgen, dan zeg ik hem hierbij hartelijk dank.

Met veel belangstelling heb ik het Feuilleton in het „K. W." gelezen, getiteld „Een Kluizenaar". O, wat daarin te lezen staat over de aanhankelijkheid en andere goede eigenschappen van den Javaan, is zeer waar. Daarvan heb ik ook veel ondervinding, zelfs wat velen van mijn arm bedelvolkje betreft, dat anders wel tot het schuim van het volk kan gerekend worden. Het is waar, dat de Javaan verdient gelukkig gemaakt te worden; en vele Europeanen, die klagen over de ondankbaarheid van den Inlander, kennen hem niet. De onbeschaafde Javaan is niet gewoon zijn dank uit te spreken; maar dikwijls toonen zij hunne dankbaarheid door daden, en dat zegt toch meer, vind ik. Eens werd er uit eene van de omliggende dessa's een zuigeling bij mij gebracht, hoofd en hals geheel bedekt met afschuwelijken uitslag. Toen het kindje genezen was, kwamen vader en moeder met den kleine op den arm mij een kipje brengen, dat ik absoluut van hen moest aannemen. Bij den jongsten watersnood te Pati zijnde, kwam een man, die al zijne zaadpadi in de overstrooming verloren had, en die met zijn gezin alleen van meel uit den arènboom leefde, mij geld vragen om nieuwe zaaipadi te koopen, die natuurlijk zeer duur ingekocht moest worden. Ik gaf hem *f* 4.—, terwijl de man daarnaan nog niet genoeg had, en zelfs zijne goede kleeren moest verpanden om het noodige geld bij te passen. Tot dank voor de hem verleende hulp zond hij mij door zijn zoon een groot pak arènmeel, — waar ze toch van leven moesten. — Dat is de dank van een Javaan, die mij heel dikwijls de tranen in de oogen brengt. De eigenaar van Winoto zou nog over heel wat meer resultaten hebben kunnen spreken, als hij de volle kracht van het Evangelie had gekend. Over dit laatste zou ik nog heel wat kunnen zeggen. Ik behoef er mijn ouden helper maar op aan te zien, vroeger een Mohamedaansche priester, aan den opium verslaafd, en daardoor vreeselijk achteruit geraakt; — nu geheel van den opium verlost, uit eigen beweging en met volle overtuiging tot het Christendom overgegaan; iemand, die zoo trouw en ijverig zijn werk doet, en zoo aan mij gehecht is, dat hij mij wel naar 't andere einde der wereld zou willen volgen. — Dan dien anderen man, vroeger een moordenaar, nu een oppassend Christen. Ginds een voormaligen ersten deugniet; door zijn slecht leven vol wonden en zweren; nu genezen, gehuwd, ijverig; aan zijne volksgenooten het Evangelie voorlezende, dat hij bij mij op de avondschool had leeren lezen. Toen deze laatste onlangs aan zware koortsen leed, en ik hem aanraadde voor eenigen tijd naar een beter klimaat te gaan, was zijn antwoord steeds hetzelfde: „Ik kan niet ver van u zijn, meesteres! Laat mij dan maar hier sterven." Sommige menschen vinden het vreeselijk, als ze hooren, dat ik in mijn huisje ziek lig, geheel alleen onder mijn bru'n volkje. Maar ze moesten de liefde zien, waarmee mijne vrouwtjes mij dan komen pidjeten (masseeren), of wat fijngewreven bladeren als medicijn op mijn hoofd smeren; en als mijn goede moeder Marjam (eene van de oudste vrouwen) daarmee klaar is, knielt ze naast mijn bed neer, en zegt: „Ik wil eerst nog voor u bidden, eer ik wegga."

Ja, de Javaan verdient het, dat men zich met hem inlaat, zich aan zijne belangen wijdt; kind als ze zijn in karakter en levensopvatting, moeten wij, Europeanen, hen met liefde leiden en onderwijzen, voor hen zorgen en hen opvoeden. Zeer blijde ben ik, dat ik mij aan dezen arbeid kan wijden; en bovenal, dat ik het Evangelie tot hen kan brengen, dat zich nog altijd bewijst te zijn „eene kracht Gods tot zaligheid."

Ik hoop, geachte Redactie, dat ik niet te veel van uwe plaatsruimte vraag, om dezen brief in uw blad op te nemen, waarmee u mij ten zeerste zoudt verplichten.

Met mijn hartelijken dank aan u en allen, die in mijn werk belang stellen, noem ik mij

hoogachtend,
Uwe dw. dienares,
October 1906. M. JANSZ.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. December 1906.

Ambachtsscholen of patroonsleergangen voor Nederlandsch-Indië, door Th. A. F. Delprat. — Staats-exploitatie in het Staatsboschbeprijf op Java, door Pan. — Militairen bij het burgerlijk bestuur, door J. G. Mooijen. — Bosnië en Herzegowine onder beheer van Oostenrijk-Hongarije, III (slot). — Westwaarts, door Dr. R. B. Damsté (slot). — *Varia*: Economische toestanden in Indië. — Maandelijksche Revue van brochures, enz. door J. E. de Meyier. — *Wetenschap en industrie*: De tegenwoordige geldschaarschte. — Het halve eeuwfeest van de Indische Telegraaf. Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel everzicht.

Eigen Haard. 1906. Nn. 48.

Njootje en Nonnie, door Louise B. B. (vervolg). — De marine bij de Bali-expeditie (met afbeeldingen).

Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van kunsten en wetenschappen. Dl. 46. 4e Stuk.

Het Halifoersch zooals dit gesproken wordt ter Zuidoostkust van Nederlandsch Nieuw-Guinea. Eerste proeve tot bekendmaking, door J. Seijne Kok.

Weekblad voor Indië 1906. No 27.

Tweede klasse passage, door Henri Borel, — Van 't oude Soerabaja, door Gabriël. — Het jaarlijksche feest van de particuliere meisjesschool te Soerabaja (met foto's), door C. W. — De dames Wijgers (met portretten). — Rijstwater voor neusbloeden. — Indische indrukken, door Carlo.

Vereeniging »Moederland en Koloniën«. 7e Jaar. 1906 - 1907. No. III.

De positie van den Indischen Officier behoort bij de wet te worden geregeld. Formeel geen eisch van — doch toegelaten door het Staatsrecht, is wettelijke regeling geboden door motieven van ethischen en practischen aard, door J. J. C. van Dijk.

De Indische Mercuur 4 December 1906.

De cocospalm en zijn producten, door M. Gr[eshoff.]. — Landbouw-scheikunde, door H. — Vereeniging tot bevordering van Landbouw, Mijnbouw en andere industrien in het Gouvernement. Sumatra's Westkust. — Bestrijding van de Pestalozzia-ziekte van den coco-palm, door Q. — Bureau voor Handels-inlichtingen. — Koffiecongres te Bondowoso. — Verslag over de tentoonstelling te Singapore op 16—18 December 1906, uitgebracht aan den Directeur van Landbouw. — Beschouwingen over veeteelt. — Een proeftuin voor selectie bij Liberiakoffie. — »Java Cold Storage Syndicate«. — Exploitatie van Nieuw-Guinea. — Circulaire betreffende voedingsmiddelen-controle in de V. S — Koloniaal Museum. Voordracht over Lombok. — Suikeruitvoer van Zuid-Formosa. Enz.

Errata.

In het laatste stuk der Causerie van den heer P. B. van Staden ten Brink komt nog een storende drukfout voor:

Pagina 6, 2de kolom, 24ste regel van boven staat 350000 chineesche koelies, dit moet zijn 130000 chineesche koelies.

F. VORST,

Handel in Comestibles.

Prinsestraat 103. -Noordeinde 155.

Vraag speciale prijscourant van

INDISCHE INGREDIENTEN

voor de Rijsttafel.

Steeds voorhanden prachtige grove

Japan-, Java- en Bassin Rijst, Witte en Zwarte Ketan.

TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN

Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag

Plats du Jour à 50 ct.

Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—

A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.

Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

Heeren Rookers!

Bijzonder aanbevolen het merk

CONSULADO

een zeer geurige **3 cts. Sigaar**

A. G. AUDIER, Prinsestraat 134, hoek NOORDWAL.

De Goedkoope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,

TOT DE LAAGSTE PRIJS.

Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.

Drogist, SPUI 156a

recht over de St. Jacobstraat.

GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes

worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,

Riviervischmarkt 9, den Haag.

Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

BUITENLANDSCHE COIFFEUSE

biedt zich aan voor Kappen aan huis. *Specialiteit in Fransche Coiffure Ondulation Marcel.*

E. SCHLEIDEN,

1e v. d. Boschstraat 145.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.

MAGAZIJN van

Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.

GASORNAMENTEN,

Huishoudelijke Artikelen.

KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan, 'S-GRAVENHAGE.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4

tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON

Importeurs van

Amerikaansch Schoeisel

Schoeisel voor Indië

Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.

Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie**, gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.

Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co,

Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.

Telefoon **1923**

G. J. HEEMSKERK

OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.

Telephoon **3641**.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart „ . . .	54 „	Afternoon tea .	„ 1.25
Groen „ . . .	52 „	Zuivere theëen	„ 1.00
Paarsch „ . . .	50 „	„ „	„ 0.80
Ook verkrijgbaar		„ „	„ 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.

Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,

zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam, — Heerengracht 278. —

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

W. A. H. MEERSHOEK

IN

Groenten, Aardappelen, Fruit en Comestibles.

Frederikstraat 36. Den Haag.

Telephoon No. 1361.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,

Wollen Ondergoederen

ook in

ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,

Confiseur, Patisier, Glacier,

Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,

's GRAVENHAGE.

Telefoon No. 1460.

Toko Bahroe,

Van Kinsbergenstraat 126.

DEN HAAG.

SPECIAAL ADRES voor

Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks, Petis Ikan, Petis Oedang, Diverse Zuivere Siropen. SAMBALANS. Dodol en Wadjieck, import Grieksche Muskaat Wijn, enz. Verzending Binnen- en Buitenland.

Billijke vaste prijzen.

Aanbevelend,

W. BARNAS.

J. J. REESER.

Meubeleering, Behangerij, Stoffeerderij.

Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.

Telephoon 1740.

VERLOFGANGERS.

TE HUUR te Hees (bij *Nijmegen*), 15 minuten van de stad, aan de tram, voor een half jaar of langer, een **geheel gemeubileerd** (gewone meubels) **huis**, goed droog; met tuin, waarin vele goede vruchtboomen. — Bevat beneden: 5 ruime kamers, keuken, kelder en provisiekamer; boven: 2 kamers en zolder. — Er bevinden zich o. a. in. 2 tweepers. ledikanten (w. o. een indisch) en 2 éénpers. dito. Uitstekende inrichtingen van onderwijs. — Conditiën billijk. Aanvaarding Maart of April e.k.

Adres: *WIJGERSMA te Hees.*

Beschaafde, ontwikkelde Dame,

30 jaar, aan wier zorgen een jongen van 8½ jaar is toevertrouwd zoekt 2 of 3 andere jongens of meisjes van ongeveer denzelfden leeftijd, om zich geheel aan hun verzorging en opvoeding te wijden.

Voor de beste referentiën, motto DUINOORD, Bureau Oost en West, Laan van Meerdervoort 195, 's Gravenhage.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

AGUILARS Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

H. VAN ROOY,

Amerikaansch- en Fransch Schoeisel

Bankastraat 4 L, Den Haag,

naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

Huis van den Eersten Rang.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding**, gemaakt en naar maat.

Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden: 1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten. Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;

1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.